

Tallinna Kelmiküla Lasteaia väärtusarenduse analüüs

Lasteaia lühikirjeldus ja eripära:

[Tallinna Kelmiküla Lasteaed](#) asub Põhja-Tallinna linnaosas, renoveeritud hoones, millele 2007 aasta renoveerimis- ja ehitustööde käigus ehitati saal ja köögiosa.

Lasteaias on 113 last ning neli aiarühma:

Naljaninad 3-4 aastased;

Rõõmurullid 4-5 aastased;

Särasilmad 5-6 aastased

Naerulinnud 6-7 aastased.

Paljud lapsevanemad soovivad oma lapse tuua just siia lasteaeda (ootejärjekord ~400 last). Seejuures on lähipiirkonnas mitmeid lasteaedu, kus järjekorrad on minimaalsed. Eripäraks on ka näiteks võimalus (ja soov) pühendada lapsi tervisliku toidu tegemise saladustesse (kokandusõpe).

Rühmaõpetajaid on kaheksa, õpetaja abisid viis. Igas rühmas töötab kaks õpetajat ja üks õpetaja abi.

Lasteaias töötavad tugispetsialistid: logopeed, eripedagoog ja psühholoog. Lisaks töötavad majas kaks (noort) meesõpetajat: liikumis- ja muusikaõpetaja. Õpetajana võime nimetada ka majandusjuhatajana töötavat inimest, kes omab vastavaid oskusi ja viib kõikidele lastele (alates kõige noorematest!) läbi kokandusõpet. Töötajate hulgas on ka kunstiopetaja, kes hetkel lapsepuhkusel.

Lasteaia hoones (kolmandal, nn pööningukorrusel) tegutseb **eralastehoid** - SA Kelmiküla Lapsed. Idee sündis lasteaia personalil ja tollasel hoolekogul 2010 aastal, kui soovisime pakkuda kodustele emadele võimalust tuua oma pisike laps hommikuringi. Vanemate soovil muutus see hommikuringi mõtte lastehoiuks. Näiteks küsisid lapsevanemad toitlustamise ja puhkeaja võimaldamise kohta. Samuti tunti huvi õppetöö (sh. muusika- ja liikumistegevuste) kohta, mis tekitas vajaduse oma tegevust laiendada. Alates 2011 on lastehoid tegutsenudki meie maja pööningukorrusel, kus varasemalt asusid personali puhkeruumid ja kabinetid, mis nüüd said muudetud lastehoiule sobivaks. Hoius käivate laste vanus on 1,5 kuni 3 aastat, suur osa nendest on Kelmiküla lasteaias käivate laste õed-vennad. Õuemängude ala on lasteaial ja -hoiul ühine. Ilmselt just seetõttu on sügiseti alustavas nn kõige nooremas rühmas arvestatav hulk lapsi, keda lasteaia lapsed juba tunnevad. Samuti on lasteaia töötajad nende lastega tuttavad. Seetõttu on ka igal sügisel alustaval rühmal lasteaia ellu sisseelamine kiirem ja sujuvam.

Ka hoiurühma laste vanemad saavad oma lapsi tuues-viies aasta jooksul majas töötavate õpetajatega tuttavaks.

Lasteaias on palju lapsi, sealhulgas ka **erivajadustega** lapsi. Ennekõike püüame välja selgitada lapse tervisliku seisukorra ja tema aitamise võimalused. Mõningatel juhtudel võib nendest sõltuda lapse edaspidine areng või isegi elu. Meil on olnud varasemalt juhtum, kus lapsel oli fenüülketonuuria (kaasasündinud ainevahetushaigus, mille korral organismis kuhjub aminohape fenüülalaniin, mis viib raskekujulise vaimse arengu häireni või isegi surmani). Sellist infot küsime näiteks lapsevanemate käest lasteaeda tülles (edaspidi küsime jooksvalt 1-2 korda aastas), kas lapsel on terviseinfot, millega lasteaed arvestama peaks). Info saamisel küsime vanema käest, kellele võib saadud infot edastada (nt. kokk, liikumisõpetaja, psühholoog, rühmaõpetajad), sh. tagame isikuandmete kaitse ja diskreetsuse. Igapäevastes tegevustes lähtume kogutud infost, püüame kohandada lapse menüüd (allergiatega ja toidutalumatuse korral). Anname lapsevanematele jooksvalt tagasisidet (nt. ümarlauad, probleemvestlused, arenguvestlused, vestlused psühholoogiga jt.) nende olukordade kohta, mis võivad ajas muutuda. Näiteks on esinenud mõne aasta jooksul erinevaid toidutalumatuse juhtumeid, kus majandusjuhataja koos lapsevanema ja kokaga on koostanud erimenüü; oleme tugispetsialistide ja vanemate ümarlauas leidnud lahendusi mitmele olukorrale, mis toetavad last ja perekonda. Märkamiste, vestluste ja tiheda koostöö tulemusena, millele on alati järgnenud spetsialistide poolset uuringut, on lastel diagnoositud nt. hüperaktiivsus, Aspergeri sündroom, Turneri sündroom.

Logopeedilisi vajadusi kaardistab logopeed, psühholoogilisi vajadusi jälgib ja nendega tegeleb psühholoog. Eripedagoog jälgib ja kaardistab laste õpierisusi ning tegutseb vastavalt olukorrale. Igapäevaselt võivad lisanduda laste erinevad vajadused ja mured – näiteks vanemate riidu pärast, koroonapärast, erimeelsused ja tülid rühmakaaslastega jne. Selliseid vajadusi märkavad ennekõike lapsega tegelevad rühmaõpetajad, kes siis vastavalt märgatule pöörduvad psühholoogi, eripedagoogi, logopeedi või lasteaia juhi poole, ning kaasavad ka lapsevanemaid. Seda kõike ikka laste ja perede toetamiseks.

Laste huvidest lähtuvalt on heaks õppimise- ja õpetamise meetodiks **projektõpe**, mille suuna otsustavadki laste huvid.

Ühise arutelu ja teemakaardi koostamise käigus selgitatakse enim huvipakkuvad, mida hakatakse ühiselt edasi uurima. Teemad, mis huvitavad ühte last, saavad miniprojektideks ning leitakse ajaline ressurss, et last toetada individuaalselt ning leida

põnevust, et kaasata ka ülejäänud rühma liikmeid. Näiteks võetakse arvesse lapse huvid, kes on huvitunud rüütlistest ja keskajast. Teema võetakse arutusele vähemalt üheks nädalaks, kui projektiga haakub rohkem lapsi (huvilisi), laiendatakse seda edasi. Ühes rühmas on hetkel käsil miniprojekt *Raha*, kus arutletakse ja saadakse vastuseid laste poolt esitatud küsimustele, mõttekäikudele. Näiteks: Mis on raha? Miks on raha vaja? Idee hakkas arenema mänguasjapäeval, kui lapsed hakkasid arutama, et kelle raha eest mänguasju ostetakse?

Ka õpetajad vaatlevad ja märkavad laste spetsiifilisi huvisid ning püüavad leida võimalusi, et see oleks toetatud. Näiteks pakume

lasteaias huviringe (judo, tants, inglise keel, muusika- ja pilliringid, laste bänd, teadusring, laste jooga, jalgpall, loovusring jt). Mõningate näidetena tooksimme ära laste soovil korraldatud poiste ja tüdrukute nädala, kus nende soovil korraldati erinevaid tegevusi (näiteks ehitusspetsialist tuli rääkima ehitusest, poistega tegeles profijalgpallur; tüdrukutele korraldati meigi- ja ilupäev jne).

Laste *andeid* me eraldi ei kaardista, sest meil puuduvad spetsiaalsed mõõdikud mingi ande ulatuse mõõtmiseks/määramiseks. Küll aga märkavad õpetajad laste spetsiifilisi

andeid vaatluse, laste jälgimise ja märgatu edasiarendamise võimalikkuse põhjal (loovus, muusikaalsus, arvutuskiiirus, emotsionaalne toimetulek, süsteemsus, sotsiaalsus jne) ning püüavad leida vastavaid tegevusi märgatud ande toetamiseks ja edasiarendamiseks. Sellistest märkamistest teavitatakse ka vanemaid, kuid mõnikord juhtub ka vastupidi - vanem teavitab õpetajat oma lapse mingist spetsiifilisest andest ja ühiselt tegutsetakse lapse andekuse rakendamise ja edasiarendamise võimaluste leidmisele. Lasteaias peame oluliseks mitte keskenduda vaid ühele märgatud tugevusele, vaid püüame tegutseda nii, et toetatud saaksid ka vähem märgatud, kuid lapse arengu ja edaspidise tegevuse jaoks olulised küljed (näiteks kuulamisoskus, empaatiavõime, keskendumisvõime, eneseväljendus, analüüsivõime jne).

Näidetena: 1) ülienergiline laps, kelle puhul avastasime väga hea rütmide ja huvi trummide vastu juhuslikult õpetaja muusikatundi hilinemise tõttu (trummid olid ruumis, kus oodati õpetajat). Edaspidi märkasime, et last motiveeris enne õppetegevuse alustamist käega rütmiharjutuste tegemine, nn "mängida käte või pliitsitega trumme" 2) Laps, kelle puhul oli raske leida õpimotivatsiooni. Avastasime, et tal on erakordne anne näitlemise ja teatritegemise vastu, läbi selle leidsime võimaluse kasutada teisi motiveerivaid meetodeid tema lugema-kirjutama õpetamiseks (näidendi tekstide lugemine ja märkmete tegemine); 3) Nutikas, kuid impulsiivse käitumisega laps, kellel puudusid piisavad sotsiaalsed oskused, et teised rühmakaaslased temaga suhelda ja teda kuulata tahaksid. Tema suhtlemisoskused paranesid ja löömised lõppesid, kui rühmaõpetajad koostöös psühholoogiga leidsid meetodi, kuidas lapse ulatuslikke teadmisi teistele rühmakaaslastele esitada (nt. vulkaanidest, erinevatest taimedest jne).

Lasteaia õpetajad tegelevad järjepidevalt laste *sotsiaalsete oskuste* arendamisega. Arvestatakse lapse individuaalsete eripäradega (esinemisjulgus, mälu, ärevus, tahtmine grupis kõnelda või vajadus minigrupis esineda). Näiteks paluvad rühmaõpetajad lapsevanematel saata pilte (slide) reisidelt, peresündmustest jm, et laps saaks rühmakaaslastele seda esitleda (üksi) kõigi ees. Kogu lasteaia tegevusplaanid, sealhulgas üritused ja ettevõtmised, organiseeritakse ja ehitatakse üles nii, et nn saadav kasu oleks lapse arengu toetamine, uudishimu tekitamine kõige uue vastu ja tahtmine proovida. Näiteks koolieelik, kes pelgas lugeda oma rühmakaaslaste ja õpetajate ees (ärevus, pisarad), "kutsuti" lugema väiksemate laste rühma unejuttu. Lapse sooritus oli väga hea, laps sai positiivse tagasiside õpetajatelt ja oli rõõmus ning rahul.

Igapäevane tegevus lasteaias lähtub lapse arengust, kõiki õpi –ja arenguga seonduvaid protsesse organiseeritakse nii, et kasvatada vastutustunnet ning toetada loovuse kujunemist, ettevõtlikkust ja algatusvõimet. Näiteks: 1) lapsed tegid kokandustunnis kaerahelbeküpsiseid, mida nad ise lasteaias sügislaadal müüsid (said esitada idee, leida retsepti, valmistada, mõelda läbi müügi protsess (kujundada hind, müügilett). Vastutustundlikku tegutsemist kroonis müügitulust saadud raha eest ostetud mängukomplekt, mida lapsed väga soovisid (lauamäng). 2) Lasteaias sünnipäeva tähistamine kui iga-aastane traditsioon on alati arutlusel koos lastega. Kõik rühma lapsed said pakkuda välja ideid sünnipäeva toredamaks muutmiseks. Kokkuvõtte tegi rühma parlamendi saadikute rühm, kelle mõtted ja soovid edastati peo korraldustoimkonnale. Peo korraldamisel arvestati ettepanekutega. 3) Koolieelikute rühmas loetleti omadussõnasid, mis iseloomustavad isasid. Protsessi käigus märkas üks tüdruk hoopis õpetaja pluusil liikuvaid täppe. Õpetaja reageeris küsimusele loovalt, näidates lastele oma käevõru, milles päikesekiirte mõjul väikesed kristallid peegeldusid. Sama protsessi kirjeldades liiguti õppetöös valguse murdumise ja vikerkaare teemale (näitab, et lapse märkamine on tähtis ja see võetakse jutuks ka õpetaja poolt = õhinapõhisus).

Otsime erinevaid viise, kuidas *õppida läbi mängu*, kuidas näiliselt mängides esineda ja kuidas alushariduse seadusest etteantud eesmärgi täita nii, et laps saaks rohkem ka mänguaega. Lapsed jagavad oma teadmisi vastastikku, mängides kooli. Lapsed saavad vastastikku arendada grupijuhhi võimeid, arendada esinemisjulgust. Näiteks värvide ja arvude õppimine läbi mängulise tegevuse (otsi rühmast 5 punast eset); samuti kokanduses praktiline ja mänguline tegevus (retsepti lugemine, koostisosade mõõtmine, kaalumine jne). Mänguline on ka lugema-kirjutama õppimise näide- tähtede kirjutamine läbi klaasi nii, et õpetaja oma sõrmega teeb ülestõstetud klaastahvlil tähe kuju ja laps paralleelselt kirjutab markeriga tähe järgi vms., samuti jalutuskäigul tänavasiltide lugemine; õues ristsõnade lahendamine (tahvlitel ja seintel) jne. Praktiliselt käib kogu õppetegevus ning teadmiste kinnistamine läbi mängu. Kunstis mängitakse värvide ja materjalidega. Arvude ja hulkade maailmas mängitakse matemaatikaga jne. Tegevused omavahel alati lõimitud teiste valdkondadega.

Draamaõpe, kui mänguline metoodika, aitab õppida suhteid arendama ja vastastikku rollides avastama teise osapooli käitumismustreid. Näiteks on see heaks meetodiks lastevahelise konflikti puhul, kus toimunud situatsioon mängitakse rollivahetusega läbi. Saab ka luua lastele soodsad võimalused, et nad saavad ise leppimiseni minna – kaks konflikti sattunud last jäävad omaette ruumi koos õpetajaga ja püüavad juhendaja toetusel teineteisega situatsiooni lahti rääkida ja leppimiseni jõuda. Saame seda nimetada ka probleemi lahendamise oskuse õppimiseks. Draamaõppes võtavad lapsed ka suurema rolli etenduste loomiseks. Õpetaja roll on siinkohal minimaalne (nt. materjalide pakkumine kostüümideks). Vabamängu

populaarseks osaks on kujunenud teatrikohver, rollimängud, laste soovil individuaalne maalimine. Samuti arutatakse ette loetud raamatu tegelaste võimalust teatrilaval.

Lasteaia väike meeskond ja kõigi omavaheline suhtlemine on taganud selle, et ükskõik kellel tekkinud probleem või lahendamist vajav mure jõuab kiiresti juhtkonnani. Kõigi tekkinud probleemidega tegeletakse kohe (näitena üks neljapäeva õhtune zoomi koosolek, mis kutsuti kokku osapoolte nõusolekul kell 21.00, kui ilmses, et ühel töötajal tekkis probleem, mis vajab lahendamist enne selle võimalikku eskaleerumist). Lisaks on meeskonnal regulaarselt igal nädalal ühine koosolek, kus on alati esindatud kaks inimest rühma kolmest töötajast (kaks sellepärast, et üks on rühmas lastega). Lasteaia dokumendid ning kõik protokollid asuvad asutuse ühiskettal (drive'is), nendega tutvuda saab igal ajal. Hiljuti sai sinna kausta loodud *asenduste tabel*, kuhu töötaja saab märkida oma kuupäeva ja kellaaja, millal ta vajab asendust. Töötajad saavad teha vabatahtlikkuse alusel otsuse, kes asendada soovib ja märkida selle ise asenduste tabelisse. Oluline on siinkohal märkida ka seda, et asendajateks on meil ka need töötajad, kes on läinud pensionile või asunud tööle teise asutusse (nt. kooli).

Lasteaia meeskond on väike (18 inimest), see tagab, et kõik tunnevad kõiki, kõik suhtlevad kõigiga. *Oma lasteaia tunne* on miski, mis meie väikese kollektiivi iganädalasi koosolekuid ilmestab, samuti see, et lapsed lasteaias ei ole “sinu või minu rühmas” – kõik maja töötajad tunnevad kõiki lapsi ja vastupidi. Iga lasteaia laps võib pöörduda ükskõik millise lasteaia töötaja poole, olgu abi küsimiseks või oma “miksile” vastuse saamiseks. Kokku leppimata on jõutud kokkuleppele, et “Kelmiküla laps” on meie kõigi abi, tuge ja lugupidamist väärt. Meeskonnaga on samuti – toetatakse kõiki, kes seda vajavad, sõltumata sellest, kes kusagil rühmas töötab, kellel on pikem staaž või rohkem haridust. Meie üks oluline mõte on, et lasteaed on nagu pere – kus ollakse oma heade kui ka pisut kehvemate isiksuseomaduste ja oskustega. Aitame kõik üksteisel saada paremaks lasteaia meeskonna liikmeks. Lasteaia personali ühise koostööna on valminud kokaraamat “Kelmiküla köök”, lasteaia laulik “[Kelmiküla Lastelaulud](#)” ning meie lasteaia maskottide, Atsi ja Anni värvimise- ja nuputamisraamat. Näiteks sai kokaraamatu idee alguse lapsevanematelt, kes soovisid teada, mida me lasteaias süüa teeme, sest kodus laps süüa ei taha, lasteaias aga küll. Lauliku idee sündis personali suveseminari käigus, kus muusikaõpetaja ideest “süttisime”. Iga meeskonna liige tegi eelnevalt ärajaotatud teema (aastaajad, rahvakalendri- jt. tähtpäevad) kohta luuletuse, millele muusikaõpetaja viisi. Lauliku väljaandmiseks saime tuge lapsevanematelt, hoolekogult ja Hooandja platvormilt. Laulikus on lisaks 2 CD plaati, üks lauludega ja teine fonogrammidega. Pildid joonistas lasteaia kunstiõpetaja.

Kasvukeskkond pakub võimalusi mitmekesiseks mänguks ja laste tegutsemiseks väikestes gruppides: Lasteaia ruumid ja ka õue territoorium on kujundatud nii, et mäng oleks arendavalt mitmekesine ja tegutseda saaks ka erinevate suurustega gruppides. Siiski juhtub aeg-ajalt, et tekib nn omaette mängimise ruumipuudus. Seda ennekõike põhjusel, et rühmades on järjepidevalt kohal enamus lapsi. Me tegeleme selle küsimusega, püüdes leida loovaid ja ehk ka kaasaegsemaid võimalusi nn mängunurkade, lugemisnurkade, lihtsalt olesklemise ja sõbrajutu ajamiseks. Näiteks: 1) plaanime vahetada lasteaias välja laste voodid (kergvoodite vastu). Olemasolevate tavapärase voodite puidust raamide osad katame kardinatega (taaskasutame vanad voodilinad), et võimaldada lastele privaatseid eraldumise- ja mängunurki ning nukuteatri tegemise võimalust. 2) lastele soovime soetada istumispaile ja kott-toole, kus veeta aega ja samas annab see võimaluse tegeleda oma kehahoiaku treenimisega.

Teema, millega on vaja lasteaia **edasi tegeleda**, on *katkestamatu mänguaja* võimaldamine lastele. Meie eesmärgiks on jõuda selleni, et kogu mänguprotsess oleks veelgi paremini integreeritud õppimise ja arenguga. Õppida saab ka mängu (nt. lossi ehituse) käigus, mõeldes välja erinevaid ülesandeid (mis saab siis, kui panna siia veel kümme klotsi peale?). Küsida laste arvamust, kuhu suunas mängu arendada, mängu laiendada (kes veel mängu tuleb, mida teeb, erinevad rollid, mis edasi saab jne.). Lastel on millestki või kusagilt tekitatud arusaam, et iga mäng tuleb ära lõpetada, (koristada mänguks kasutatud lelud), aga see pärsib tema huvi, loovust ja õhinat. Lahenduseks saame kasutada kõiki ruumilisi ressursse (esik, kapitagune, avarad aknalauad. Samuti mängude asetamine kandikutele, millega hiljem saab poolelioleva mängu tõsta eest, et hiljem tegevusega jätkata. Ruumides on võimalik mängida erinevate keskkondadega (vesi, liiv, kunstitarbed, voolimismaterjalid, jne)

Lasteaia personal on professionaalne ja arengule orienteeritud. Meie meeskonna moodustavad erinevas vanuses kõrgharidusega inimesed (18), kelledest paljudel on lisaks magistrikraad. Siiski on meie lasteaia meeskonda vaadates ja kuulates märgata, kuidas inimesed ise soovivad areneda ja tegutsevad selle nimel, et eneseanalüüsil leida arendamist vajavaid aspekte. Omavahel arutletakse ja jagatakse koolitusel kogutud teadmisi. Lisaks toimuvad kaks korda aastas nn suveseminar ja sügiseminar, kus põhirõhk uute teadmiste omandamisel ning analüüsil. Näiteks, kui soovisime 2020 aasta sügisel oma lasteaia üle minna projektõppe meetodi kasutamisele ja tegime selleks tegevusplaani: külastasime lasteaeda, kus sellega edukalt tegeletakse (Tallinna Lasteaed Sipsik); kutsusime endale külla eksperdi, õpetaja Võsukese Lasteaia (Rae vald, Jüri); jagasime iga rühma projektõppe kogemusi lasteaia sisekoolituste (4) kaudu; korraldasime õppepäeva Tartu Eralasteaia Terake, seejärel analüüsisime tehtut ja seadsime uued sihid selleks õppeaastaks. Personal tegeleb eneseanalüüsi ja -refleksiooniga. Isiklikud arenguestlused toimuvad nii asutuse psühholoogiga kui ka lasteaia juhiga.

Lapse varajane märkamine (lapse arengu hindamine, toetamise programm); erinevad vestlusringid lapsevanematega; avatus ja usaldus laste, personali ja lapsevanemate vahel. Peame oluliseks lapse hääle kuuldavaks tegemist (nt. laste parlamendi loomine), erinevad grupivestlused iga 4-ja nädala järel - rühma meeskond, psühholoog, direktor; keerulisemate laste puhul konsensuskoosolekud - ühise arvamuse leidmine lapse arengu ja toimetuleku hetkeolukorra ning edasise toetamise kohta (osalevad rühma õpetajad, tugimeeskond ja asutuse juht). Ka vanemate vestlusringid, kus vanemad ise räägivad oma lugusid, muresid, märkamisi, mis seotud lastega ja spetsialistide kaasabil püütakse antud näiteid analüüsida, paremaid lahendusi leida ning tegelikult ka kaardistada edasiste vestlusteemade vajalikkust.

2021 õppeaastast alustasime muusikatundides uue meetodina beatboxi kasutamist ja õpetamist kõikidele lastele. Eesmärgiks on laste rütmitunnetuse arendamine ning näo- ja suulihaste treening. Koostöös lasteaia logopeediga teeb muusikaõpetaja vastava kava, et mänguliselt toetada veelgi laste kõne arengut.

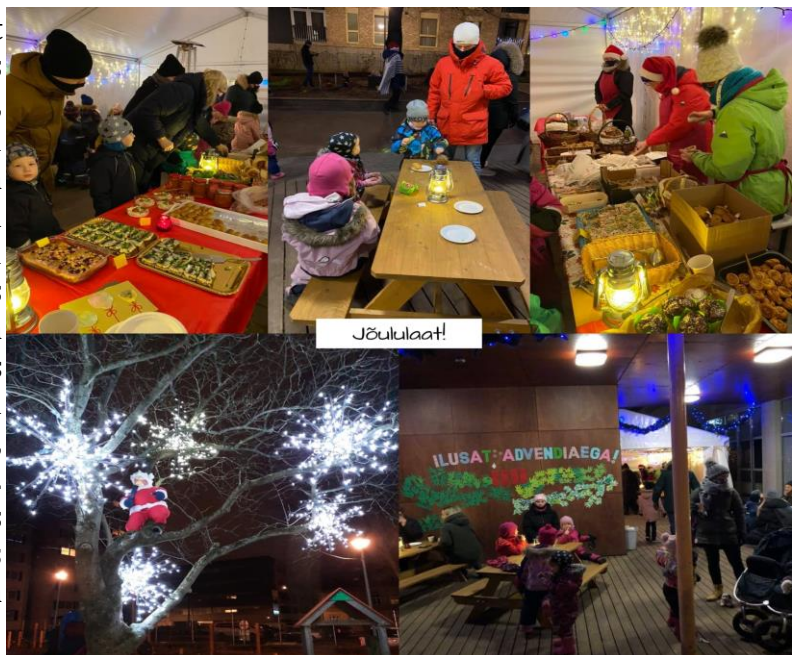
Juhtimine on avatud, innustav, kaasav ja õiglane ning direktoril on lasteaia erakordselt oluline roll, sest tema oma tegevusega, sealjuures ka suhtlemise ja üldise kommunikatsiooniga, määrab või suunab selle, kuidas ülejäänud meeskond tegutseb,

kuidas vastutust võtab ja kuidas initsiatiivi näitab. Üldine juhtimisstiil on kehtestav ja konkreetne, aga sõbralik. Paremini avaldub juhi kommunikatsiooni mõju ja oskus kiiret reageerimist ja sekkumist nõudvate keeruliste situatsioonide puhul. Näiteks: puhkepäeval selgunud positiivne covid-19 juhtum lapsega rühmas (vanemate ja terviseameti ning personali teavitamine olukorrast). Kriitilistes olukordades (haigestunud töötajad, personali puudus jm) meeskonna julgustamine ja rahustamine ning edasiste tegevusplaanide koostamine. Juhi tugevusena saab välja tuua ka tema erakordse kuulamisoskuse (lisatud psühholoogi poolt).

Saame selles osas tugineda tagasisidel, nt. kord kuus toimuvatel arenguestlustel iga rühma meeskonnaga ja iga-aastastel individuaalsetel vestlustel, samuti aastat kokkuvõtval arutelul Suveseminaril. Tagasisidet juhtimise efektiivsuse kohta annab ka lasteaia hoolekogu, lastevanemate rahuloluküsitlus (nii lasteaiapõhine kui ka üleriigiline) ning Haridusameti juhtkond. Ka see, et lasteaias tegeldakse probleemidega enne nende eskaleerumist, on direktori töö tugevuse näitaja. Personal on võtnud vabatahtlikult väljakutseid pakkuvaid ning võimetekohaseid juhtimisülesandeid. Näiteks lasteaia erinevate töögruppide juhtimine, nt. lasteaia ajaleht; laste linnalaager (koolivaheaegadel); laste Parlamendi töö korraldamine, ürituste korraldamine ja vastutuse võtmine; pedagoogilise dokumentatsiooni täitmine jne.

Lasteaial on arengukava, aasta tegevuskava, iga rühma tegevusplaanid, vanematele planeeritud ürituste kava, tegevused ja meeskonnaliikmete arenguga seotud plaanid. Mõned aastad tagasi otsustasime koos õpetajatega, et planeerime eraldi I ja II poolaasta tegevused. See on aidanud üritusi, tegevusi ja vastutajaid paremini jagada. Näiteks on lasteaias ära jagatud ka sellised tegevused, kes millal maja dekoreerib (nt. Naerulinnud mais-aprillis 2022), kes rühmadest vastutab ürituste korraldamise eest, milline rühm vastutab millise adventihommiku korraldamise eest, millal tehakse personalile ülevaade oma rühma projektõppest jne. Arengukohad (ja väljakutsed) ilmnevad eriti tugevalt siis, kui planeeritava tegevuse muutus

tuleneb ettenägematust muutujast – praegu näiteks koroonaga seotud piirangud, ettevaatusabinõud ja võimalikud haigestumised. Koroonal on andnud meile pigem võimalusi näha uusi ja põnevaid arengukohti ja esitanud väljakutseid. Näiteks oli eelmise (2020 aasta aprillis ja mais) meie lasteaed Tallinnas ainus, kes pakkus 24/7 lastehoidu eesliinil töötavatele meedikutele, sh. öösel ja nädalavahetustel. Püüame olla oma tegevustes pidevalt veidi ajast ees, näiteks alustasime juba adventi- ja jõuluürituste (sh. Jõululaat) läbiviimiseks õuetelgi rentimisega eelmisel sügisel.

Arengukohtadena saame välja tuua, et näiteks selgus eelmisel õppeaastal, et kooliminevate laste vanematele antav tagasiside on olnud neile kohati ootamatu ja jõudis nendeni liiga hilja (sotsiaalsed ja kooliks vajalikud oskused ning teadmised ei ühti kõigi vanemate arvamusel oma lapsest). Teine kitsaskoht ilmnis lapsevanematele antava tagasiside erinevuses (kumbki rühma õpetaja kirjeldas last erinevalt ning lapsevanem oli segaduses). Et ühtlustada lapsevanemale antavat tagasisidet tema lapse oskuste ja teadmiste kohta, kutsusime ellu nn. konsensuskoosolekud, kus osalevad lapse rühma õpetajad, tugispetsialistid ja asutuse juht. Ühiselt koostatakse lapse arengu märkamiste kohta kirjalik tagasiside, mille õpetajad lastevanemateni (arenguvestlustel) viivad. Tõime konsensuskoosolekud ka ajaliselt varasemaks (aprillist jaanuari).

Koostöö lasteaia erinevate huvigruppide vahel on tõhus ja efektiivne, kasutatakse erinevaid koostöövorme: Koostööks kasutatakse väga palju erinevaid viise ja koostööle kutsumine toimub pigem huvi tekitamise läbi. Püüame olla avatud ja kättesaadavad – igal rühmal on oma infokanal, kus fotode, videote ja lühikeste märkamiste abil laste päevast räägitakse. Osapoolte vahelist koostööd suurendavad ja toetavad kindlasti ka õpetajate ja vanemate omavahelised vestlused – püüame tegutseda nii, et ühelegi vanemale ei öeldaks “mul pole aega”. Koostöövorme on mitmeid – alates üritustest, näidenditest, kontsertidest, kuni karnevalide, spordipäevade, pidude, laatade ja heategevuslike ürituste korraldamiseni. Iga meie vanem teab, et ta võib alati pöörduda õpetaja, direktori, tugipersonali poole, kui ta mingit tagasisidet tahab või hoopis oma head ideed/mõtet jagada soovib. Õpetajate-lapsevanemate koostöö vormid on tõhusad ja vanemate poolt hinnatud (selgunud vestluste ja rahuloluküsitluste kaudu). Näiteks vestlused: septembris, kui uued lapsed on lasteaeda tulnud, algavad tutvumisvestlused iga lapse vanemate ja rühma õpetajate vahel (Uus laps tuli! - vestlused). Neid vestlusi algatavad rühmaõpetajad ja need toimuvad kahe kuu jooksul lapse lasteaeda tulekust. Õpetajad peavad arvet, et kõik vanemad oleksid vestlusele registreerinud ja vestluse läbinud. Õpetajad on seejuures valmis vestlusi läbi viima vanemale sobival ajal ja viisil (nt. veebikeskkond: zoom, MS Teams; lasteaia õueala, saal vm). Igapäevaselt saab lapsevanem oma lapse päevast ülevaaticku infot Facebooki kinnises rühma grupis. Iga kuu alguses saabub rühma vanemate meililisti kuu tegemisi ja üritusi kajastav infokiri. Infotund on üks kord aastas ja mõeldud uute laste vanematele. Teiste rühmade informeerimine on rühma koosolekute kaudu vähemalt kaks korda aastas (septembris ja jaanuaris). Jooksvalt annab teavet ka asutuse hoolekogu (oma rühma lapsevanematele, keda ta esindab). Lapsevanemate jaoks koostasime läbi aasta kestvate vestlusringide kava, mille teemad lähtusid eelmise perioodi probleemsetest valdkondadest ja osapooli huvitavatest teemadest (nt. piiride kehtestamise teema, koolivalmiduse ja sooritusärevuse teema). Vestlusringid on mõeldud kuni 10-liikmelisele vanemate grupile ja seda viib läbi asutuse psühholoog (kord kuus).

Heaks koostöövormi näiteks saab tuua liikumis- ja muusikaõpetajate e-tunnid eelmise koroonalaine ajal, milles osales sageli kogu pere. Vanemad saavad lasteaiaelus kaasa rääkida hoolekogu kaudu (käib koos keskmiselt kord kahe kuu jooksul), lisaks erinevad küsitlused (sh rahuloluküsitlused ja ettepanekud jooksvalt), samuti küsime iga ürituse või ettevõtmise järgselt kohest tagasisidet.

Lapsekesksuse näitena saame tuua ka **linnalaagri** korraldamise (pilotprojektina) meie lasteaiaast kooliläinud I ja II klassi õpilastele. Eesmärgiks pakkuda lastele aktiivset tegevust ja eemalolekut nutiseadmetest. Nädala jooksul pakkusid meie õpetajad lastele erinevaid aktiivseid tegevusi nii lasteaias kui ka vabas õhus. Külastati näiteks

Energiakeskust, Tondiraba parki, Kalevi Spordihalli, orienteeruti Vanalinnas, korraldati õppepäev Loomaaias, õpiti beatboxi, meisterdati, küpsetati õppeköögis, matkati Paljassaares jt. Linnalaagri päev kestis 9-17ni. Laagrilastele pakuti lõunasööki ja õhtuoodet. Hetkel küsime tagasisidet ja ettepanekuid, kuid juba olemasoleva info põhjal on tegemist vajaliku ja head tagasisidet saanud ettevõtmisega, mis näitab, et me ei hooli vaid lasteaiaaialistest, vaid ka oma vilistlaste käekäigust.

Lapsed, õpetajad jt lasteaia töötajad ning lapsevanemad juhivad ja/või on kaasatud erinevatesse **lasteaia projektidesse**. Me käivitame lasteaias pidevalt uusi algatusi, sest ideid jagub. Hetkel näiteks on loodud Laste Parlament ja asutatud (ilmunud kaks korda aastal 2021) oma lasteaia ajaleht. Kõigi projektide ellukutsumise puhul arvestame juba idee tasemelt alates võimaluse ja vajadusega, et kaasatud saaks erinevate gruppide (lapsed, töötajad, vanemad) esindajaid. Esiteks aitab see meil säästlikumalt ressursse kasutada, teiseks aitab see jõuda rohkemate kogukonna liikmeteni ja kolmandaks annab neist projektidest tulev tagasiside sisendeid ootuste ja vajaduste kohta.

Näiteks **laste** parlament: Igas rühmas toimusid rühmasisesed valimised (salajased), ühiselt loeti hääled üle. Neli enim hääli saanud last valiti rühma esindajaks. Seejärel said valitud lapsed saalis kokku. Laste Parlamendi tegevust koordineerib vastutav õpetaja. Töötajate gruppe moodustatakse samuti vabatahtlikkuse alusel (nt. töögruppidesse, iga töötaja annab oma soovist märku, millisesse töögruppi kuuluda soovib). *Õpetajate* esindaja valimine hoolekokku toimus küsitluse (google vormi) kaudu. Lapsevanemate valimine gruppidesse toimub rühma vanemate ühise arutelu käigus (nt. lasteaia sünnipäeva korraldamise töögrupp), hoolekokku kandideerib tavaliselt 1-2 inimest: esindaja ja asendusliige. Iga aasta esimesest adventist ühe nädala kestev *Kelmiküla Päkapikukool* toimub kogu lasteaiaaperet, kogukonda ja vanemaid kaasates (meisterdamine erinevates lasteaiaühmades erinevate õpetajate eestvedamisel, vanemate kaasamine Jõululaada kohvikusse küpsetamisel, toodete müük jt). Eelmisel õppeaastal oli eesmärgiks lasteaia õppekäikude ja -ekskursioonide toetamine (transport, sissepääsud).

Väljakutsed ja küsimused:

Analüüsis otsisime vastuseid järgmistele küsimustele:

- Kuivõrd lähtuvad kõik **meeskonna liikmed** oma igapäevaseid tegevusi planeerides ja läbi viies lasteaia põhiväärtustest?
- Kuidas viia **lasteaia põhiväärtused lasteni** ja kinnistada neid igapäevastes tegevustes?
- Milliseid võimalusi saab lasteaed veel kasutada, et muuta **efektiivsemaks** lapse väärtushoiakute kujundamist (arendades kriitilist mõtlemist, loovust, ettevõtlikkust, suhtlemise- ja koostööoskust (sh. meeskonnatööd) ning oma soovide, emotsioonide ja väärtuste üle reflekteerimise oskust)?
- Kuidas õpetada **lapsekeskselt** läbi mängu, kuidas on võimalik laste mängu laiendada, seejuures õpetajatel laste mängus osaleda ja tegeleda selle käigus tekkida võivate probleemidega (nt. mängu katkestamine, mängu asukoha leidmine, kus mängu segamatult jätkata (nt. päevade kaupa, teha mängu ehitamisel paus, mitte lõpetada ja asju tagasi panna (nt. autoparkla või -linna ehitus).

Meie eesmärgiks lasteaias on iga otsese või kaudse tegevuse kaudu arendada ja toetada lapsi nii, et nad oleksid ühiskonna liikmetena valmis alustama kooliteed ja toimima ühiskonnas aktsepteeritud väärtuste alusel.

Me soovime, et iga laps oleks hinnatud oma seltskonnas, et lapsega tahetakse olla sõber, et lapsel oleks oskus liituda uute gruppidega, et laps oskaks ja tahaks arutleda oma töekspidamiste, ümbritsevas elus nähtava ja tajutava üle. Soovime ja loodame, et koolis on õpetajal rõõm meie lasteaiast tulnud lapse üle, kodu on uhke ja rahulolev lapse käitumise ja kaaslastesse suhtumise üle ning vanematel kujuneb oskus oma last märgata ja tunnustada, jne.

Väärtusarenduse all mõistame lasteaias igapäevase tegevuse (õppimine, sotsiaalne suhtlemine, mäng, loovtegevus, tegevuste käigus üleskerkinud suhtesituatsioonide üle arutlemine, peegeldamine jne) toetamist ja refleksiooni. Lasteaias tegutseme igapäevaselt lasteaias põhiväärtustest lähtuvalt. Meie eesmärk on iga sellise arutelu juurde anda killuke lisateadmisi, empaatiat ja hoolimist.

Siia alla kuulub ka igapäevane viisakas, hooliv ja kaaslaste suhtes lugupidav käitumine, samuti julgus märgata ja juhtida tähelepanu mitteaktsepteeritavale käitumisele (lugupidamatus, füüsiline ja vaimne vägivald, pahatahtlikkus jne).

Väärtuskasvatus toimib läbi kolleegide omavaheliste avatud arutelude, töös lastega, samuti suhtlemises ja tegutsemises koos lastevanematega (näiteks vestlusringides, kus koos vanematega arutletakse lapse arengut ja arengu eripärasid puudutavate teemade üle).

Lapsi toetatakse omavahel väärtuste teemal arvamust väljendama ning selle läbi väärtusi omaks võtma. Tavapärased on situatsioonide läbimängud (draamaõpe), ettelugemised ning raamatutegelaste käitumiste analüüs, sündmuste arutelud, traditsioonide toetamine, vastastikune tunnustamine jne.

Viisakus ja hoolimine igas argises tegevuses on meie lasteaias iseenesestmõistetav osa.

Märgiti, et **motiveeritus** näitab töötaja sisemist soovi anda oma panus lasteaias parimaks toimimiseks, lisati, et sisemiselt suudetakse ennast ka ise motiveerida, kui töötatakse vabas ja loovas meeskonnas, kus töötajaid osatakse märgata ning hinnata. Välise motivaatorina rõhutati kolleege ja juhtkonda, ühist sünergiat, vanemate tänulikkust ja laste õhinat.

Motiveeritus

Kevadel valikuliselt vastajatelt saadud arvamuste põhjal pakuti enim, et motiveerituse mõiste haakub isiksuse kujunemise ja enesearenguga. Suveseminaril lisati, et lasteaias saabki efektiivselt lapse arengut toetada ja seda rõõmuga ning mänguliselt teha vaid siis, kui motiveeritus on suur. Motivatsioon omakorda on tugevalt seotud **inspiratsiooniga** ja inspiratsioon tuleb meie sisemusest. Leiti, et motiveeritust hoiavad väga mitmed erinevad pisikesed tegurid, näiteks: eesmärgipärane vaba tahe millegi saavutamiseks, huvi äratamine, vastastikune märkamine, toetamine, pingutust vääriv eduelamus, tunnustuse kogemine, koostöö. Abiks on vastastikku eeldatava tulemuse selgitamine, näitlikkustamine, samuti edasiviiv tagasiside ning ausus ja heatahtlikkus oma kogemuste ja arvamuste jagamisel. Lapsi tuleb nende tegevuste juures inspireerida, tekitada huvi uue vastu. Motiveerivaks peetakse ka vanematepoolset tagasisidet, näiteks juhtudel, kui laps on rääkinud lasteaias tehtust/toimunust ning vanemad jagavad selle informatsiooni järgselt omakorda positiivset tagasisidet. Näide laste motivatsiooni hoidmisest *muusikaõpetajalt*: rütmipillide õppimisel alustavad

lapsed kehapillidel rütmi tajumist. Edasijõudnud võivad proovida iseseisvalt trummikomplekti taga. Kui trummide selles osas on edu märgata, saadab õpetaja vaikselt klaveril kaasa. Selle tulemusel avastab laps koos musitseerimise võlu, toimub lapse areng ning laps on saanud õpikogemuse ja eduelamuse. Näide *kokanduse* õpetajalt - õppeaasta alguses, septembris, olid lapsed teravate nugade ja riivide suhtes pelglikud. Seevastu kevadel keskendusid lapsed tegevusele ja hakkisid, riivisid julgelt, kartmata tööriista. Õpetajate motiveeritus on lisaks eelöeldule tugevasti seotud ka enesetaastamise oskusega, samuti oskusega planeerida oma aega. Sisemine soov olla avastaja, teerajaja, panustaja kõige erinevatel tasanditel. Motiveeritus peab laienema vanemateni, et nad saaksid omandada lisateadmisi ja oskusi oma lapse mõistmiseks, tema vajaduste märkamiseks ja arengu toetamiseks. Lapse motiveeritus - õpetada vajalikku teadmist, et millegi uuega tutvumine, kohanemine ja omaks võtmine võibki kaasa tuua väikesi ebaõnnestumisi, kuid toob alati kaasa uue oskuse. Kõik see vajab kannatlikkust ja püsivust.

Avatus Lasteaed peab olema avatud mitmes mõttes, siia kuulub avatud juhtimine, erinevate ülesannete ja tegevuste delegeerimine. Samuti ühine otsustamine, laste, personali ja lastevanemate arvamuse kuulamine. Hoolekogu kaasamine erinevate projektide käivitamiseks. Laste meeskonnatöö (tegutsemine väiksemates gruppides). Psühholoogi eestvedamisel avatud vestlusringid lapsevanematele ja õpetajatele aktuaalsetel teemadel. Tahtmist ja julgust jagada, uut õppida, eksida, tunnustada ja tunnustada ka seda, kui on tegevustes arenguruumi. Avatus väärtusena on oluline ka laste puhul - nendes uudishimu tekitamine ja julgustamine ning tahtmise loomine, et aidata kaasa uue märkamisele, proovimisele, omaks võtmisele. Ka neis olukordades, kus see on raske, kuid vajalik (näiteks kirjutama õppimine, noa ja kahvliga söömine, projektõppes uute teemade üle arutlemine ja põhjalik sissusse minek, leppimise- ja konflikti lahendamise oskuse omandamine jne).

Lasteaia asutamise aastal (2007) ei olnud lasteaia väärtused sõnastatud. Alles 2011 aastal leidsime ühises töörühmas väärtused, mis ilmestasid meie kollektiivi, soove, motiveeritust. Väärtuste esitähedest sai kokku kirjutada meie lasteaia nime. Niimoodi oli kergem väärtusi meelde jätta ja end loovamalt ning isikupärasemalt esitleda. Käesoleval (2021) aastal sai meile komistuskiviks põhiväärtuste suur arv ja erinev arusaamine nendest (märkasime põhiväärtuste lahtiseletamisel kattuvusi).

K	koostöövalmidus	lastevanematega, personaliga, huvigruppidega, lastega
E	eesmärgikindlus	väärtustada ja toetada laste arengut parima tuleviku nimel
L	lapsekesksus	kõik tegevused lähtuvad lapsest ja tema heaolust
M	motiveeritus	lapsel huvi õppida, õpetajal õpetada
I	individuaalsus	igäüks on väärtus omaette, erinevus rikastab
K	kannatlikkus	kõik tegevused võtavad aega, piisavalt aega arenemiseks
Ü	üksmeelsus	läbi koostöö ja erinevate arvamuste jõuda ühisele otsusele
L	leidlikkus	loovus, ideederohkus, uuenduslikkus
A	avatus	uutele ideedele, juhtimisele, ettepanekutele

Analüüsimisel pakkus töögrupp olemasolevatest väärtustest välja kolm kandvat väärtust, milleks olid: **lapsekesksus, motiveeritus ning avatus.**

Edasine arutelu toimus kogu kollektiivi osalusel. Kasutati maailmakohviku meetodit, kus arutati nii kõigi üheksa väärtuse seast esilekerkinud kolme valikut ning keskenduti juba nimetatud väärtuste lahtirääkimisele, märksõnadele, äratundmisele.

Lõplikku analüüsi kokku kirjutades leidsime, et meie lasteaeda iseloomustab väärtustest kõige paremini hoopis **LAPSEKESKSUS**. Sellise järelduseni jõudsime oma lasteaia vanemate ja külalistega rääkides. Küsisime mitme kuu jooksul erinevatelt inimestelt, mis meie lasteaeda kõige paremini iseloomustab ja millisena meie lasteaed välja paistab. Seejärel küsisime oma lasteaia lastelt ja töötajatelt veelkord.

Samuti oleme analüüsi tulemusena oleme jõudnud tõdemuseni, et motiveeritus ja avatus on tihedalt seotud lapsekesksusega.

Peale seminari pakuti tulevasteks juhtideks õppivatele menteedele (käimasolev haridusjuhtide järelkasvuprogramm Tallinna Haridusameti ja Fontese vahel, kus meie juhil on kaks menteed) ideed, et nad jälgiksid meie lasteaia töövõtteid, suhtumist, loomingulisust, lastega suhtlemist ning pakuksid enda poolt nähtud, tajutud väärtusi. Menteed pakkusid ühiselt, et tugevalt ja nähtavalt on esindatud **lapsekesksus**. See ühtib ka töögrupi ja koosolekul arutledes kollektiivi arvamusega. Edaspidi keskendumegi *lapsekesksusele* ja teisi väärtusi kajastame põgusalt.

Lapsekesksus - kogu tegevus toimub lapse arengu ja selle parema toetamise nimel; kõik tegevused lasteaias lähtuvad lapse huvist ja vajadustest. Lapsekesksust saab kujundada uurides ja märgates lapse erinevaid huvisid. Oluline on õpikeskkonna kujundamine, ühisloomingu viljelemine (projektõpe), lapse pideva uudishimu tagamine, tegevused ja õpetamine lapselt lapsele. Märkamine, grupitööd, vaikuseminutid, lapse algatusvõime toetamine, õppeprotsessi toetamine, isikliku eeskuju loomine ei saa samuti tähelepanuta jääda. Lapsega tegelevad täiskasvanud peavad julgema ja oskama tegevusi suunata, disainida lapse päeva ehk muuta [lasteaiapäev põnevaks](#) ning meeldejäävaks. Laste omavaheline tunnustamine (nn. pärlimeetod vastastikuste heategude märkamisel, kus pärl saab omanimelisse purki koguda see, keda kiidetakse). Lapsekeskse igapäevaelu kohta saab näitena tuua hommikuringide läbiviimine laste poolt, õpetaja abilise süsteemi jt. Lapsekeskse loovuse arendamise toetamisel oldi arvamusel, et aeg-ajalt võiks olla rühmaruumis vähem valmis mänguasju.

Laste huvide ja mõttearenduste väljaselgitamiseks on igapäevaseks saanud vestlusringid, kus iga laps saab end sõnaliselt väljendada. Näiteks aruteluring "Väikesed filosoofid": Mis on puhkus? Mis juhtub, kui ei puhka? Kuidas käitub väsinud inimene? Mis juhtub väsinud ajuga? Kas targad inimesed puhkavad? Kas me tunneme ära, et oleme väsinud? Mida teeb kohvi ja energiajook? Kui palju puhkust on vaja, et olla puhanud?

Mänguasjapäev on igareedene laste poolt oodatud päev, mil tohib kaasa tuua mänguasju. Nendega saab mängida, neid üksteisega jagada. Sel päeval saavad lapsed juhtida vestlusringe ise ning üksteisele antakse vastastikku sõna..

Lasteaia meeskond tegeles Suveseminaril töögruppides vastuste leidmisega järgmistele küsimustele:

Kuidas ise mõistan lapsekesksust? Saame nimetada lapsekesksuse (st. lapse soove, vajadusi ja huvi) igas olukorras hindamise aluseks võttes. Näiteks on keskpunktis mängulisus, arengust lähtuvad ja eale vastavad tegevused, lapsel lubatakse "olla laps", innustava õpikeskkonna loomine, õpetamine läbi mängu.

Kuidas lapsekesksust lapseni viin? Võimaluste ja meetoditena nimetati laste grupitööd, laste märkamist, nende algatusvõime toetamist, protsessi julgustamist, järjekindlat koostööle suunamist, eeskuju loomist, individuaalsuse arvestamist. Samuti rõhutati oskust positiivselt ja innustavalt lapse tegevuse "suunda" muuta, olla kaasas tema ideede ja mõtetega. Samuti saab näiteks suurem laps aidata väiksemat, õppida püsivust, kannatlikkust, vastutustunnet.

Kuidas tunnen ära, et lapsekesksus, kui väärtus, on omaks võetud ja selle järgi tegutsetakse? Laps on julge, avaldab arvamust, pakub välja uusi ideid. Lapsel puudub hirm ebaõnnestumise ees, lapse loovus areneb mängides. Tagasisidet saab lastelt läbi erinevate tegevuste, sh. julgeb laps teha ja tunnistada/vabandada. Laps julgeb avatult rääkida probleemist, kirjeldada tundeid ja emotsioone, nt. rõõm, kurbus, valu jt.

Lisaks nimetati, et tuleb julgustada vanemaid rääkima, tekitada lapses uudishimu. Sekkume, kui näeme kodusid, kus ei toetata lapse arengut (nt. piiride kehtestamise küsimus, käitumisprobleemid). Oleme arvamusel, et õpetaja peab rääkima lapsega mitte lapsele. Üksteise argumenteeritud tunnustamine. Õpetaja võiks julgeda "kogemata" eksida, et näidata lapsele, et KÕIK eksivad ja teevad vigu.

Lapsekesksust **kommunikeeritakse** töötajatele, lastele, peredele (sh. lapsevanemad), hoolekogu, samuti on oluline lasteaeda külastavatele huvigruppidele, külalistele (sh. huvitegevuse läbiviijad) igapäevaselt eelkõige korrektses kõnes ja käitumises isikliku eeskujuga.

Ajaliselt varasemad on uute, lasteaeda tulevate laste vanemate infotund (sh. põhiväärtuste tutvustamine), arenguestlused töötajatega ja arenguestlused lapsevanematega lapse arengu teemal (kuidas nõudmised ja väärtused toetavad lapse arengut). Teavitame, millised on meie väärtused, millest lähtume lapse arengu toetamisel. Lähtume kodu ja lasteaia koostööst väärtushinnangute kujunemisel (nt. lasteaed välistab füüsilise karistamise ja eeldame, et seda teeb ka kodu). Samas oleme valmis andma lapsevanemale lisateavet ja -oskusi oma lapse ja tema arengu toetamisel. (nt. korraldades kindla temaatikaga vestlusringe). Soovitud teemad on välja selgitatud vanemate küsitluste tulemusena. Õppeaasta edenedes tutvustame erinevaid lasteaia kasutusel olevaid kiusuennetusprogramme (Kiusamisest vaba lasteaed, Persona Dolls), draamaõpe rühmades ehk, sotsiaalsete situatsioonide läbimäng läbi mille õpetame lastele väärtusi, sh lasteaia väärtusi. Samuti aitavad need meetodikad arendada lastes hoolivust, julgust ja ausust.

Meeskonnas paistab *lapsekesksus* välja kord kuus toimuvatest meeskonnaveestlusest juhi, psühholoogi ja rühmameeskonnaga (3 in), iganädalaste õpetajate nõupidamiste kaudu, lapsevanemate vestlusringide- ja erinevate tähtpäevade tähistamise kaudu. Arutleme nendel probleemsete situatsioonide üle, mis on lapsel või lastel esinenud ja kuidas saame lapsele ja perele toeks olla, mida peaksime muutma ja mida vanematele soovutama.

Väärtuse **rakendumisest** saame lasteaia kinnitust ja tagasisidet, pöörates tähelepanu järgmistele olukordadele ja situatsioonidele:

- laste käitumine ja omavahelised suhted (vaatlus, psühholoogi hinnang, õpetajate märkamised, vanemate tagasiside, lapse tagasiside või arutlus, kuidas olla parem sõber kaaslasele)
- laste motiveeritus õppetöös, laste õhinapõhisus tegutsemisel (õpetajate märkamised; erispetsialistide hinnang, sh muusika- ja liikumisõpetaja; lapse huvi tegutseda- vaatlus, osalemise aktiivsus, võrdlus teiste eakaaslastega);

- lastevanemate ja õpetajate omavaheline suhtlemine (viisakus, probleemide lahendamise oskus, mõlema osapoole valmisolek vestlusteks (märksõnaks lapsekesksus!), initsiatiivi võtmine, vestluste algatamine, konstruktiivse kriitika vastuvõtmise oskus; vanemate valmisolek aktiivselt osalemiseks laste igapäevaelus
- lastevanemate ja õpetajate tagasiside (sh rahuloluküsitlused, mis põhinevad ettepanekutel, tagasi- ja edasisidel);
- arenguvestlused ja lapse arengu hindamine;
- iganädalased meeskonna arutelud;
- kord kuus toimuvatest rühmameeskonna vestlused;
- lastevanemate osalemised lasteaias toimuvatel üritustel;
- lastevanemate vestlusringid neid huvipakkuvatel teemadel;
- lastevanemate individuaalsed vestlused rühma õpetajatega, tugispetsialistide ja juhtkonnaga;
- vanemate tagasiside kui lapsed on jõudnud esimesse klassi;
- ühisüritused ja meeskonnatöö.

Väärtusanalüüsi tõepärasust toetavad kõik vaatluse teel saadud andmed (näiteks laste pidev vaatlus ja Eliisi või eraldi kausta tehtud lapse tegevuse, käitumise jm. märkamised). Ka laste töö ja tegutsemise tulemused, mis jäädvustatakse fotode, videote kaudu. Fotode ja videote esmane eesmärk on analüüsida õppimist ja õpetamist ning anda vanematele selle kohta pidevat tagasisidet.

Pisut paremini saab tulevikus koguda andmeid, mis saadakse kirjalike küsitlustega, kuid ka praegu on sisukalt kirjeldatud tagasisidet rohkem kui 75% juhtudest.

Uuendamist ja kaasajastamist vajab lapse arengu hindamise süsteem: planeerime uuel aastal alustada laste arengu jälgimist ja kaardistamist läbi otsevideo nii, et vanem vaikiva ja lapsele mitteteadaoleva vaatljana saab jälgida oma lapse vastuseid, kui ta õpetajate küsimustele vastab, joonistab jne. Samuti soovime koostada lastele elektroonilise arengu hindamise küsimustiku ning digitaalse arengumapi.

Oleme meeskonnana harjunud tegutsema ühiselt, usaldades ja arvestades igaühe arvamust ning panust. Nt. kogu personali kahepäevased ja töiselt väga intensiivsed Suveseminarid (juba 8-ndat korda!) ja neil toimuvad ühised arutelud, töögrupid lasteaiale olulistel teemadel. Puuduolevate ja meie arvates ikkagi vajalike andmete kogumise meetoditeks on ja saavad olla küsitlused, erinevad spontaansed vestlused, nn. maailmakohviku meetod jne. Andmeid ja tagasisidet soovime koguda veel laste arenguvestlustel, nn spontaansetel vestlustel vanematega ja lastega, töötajate iganädalastel koosolekutel, iga töötaja individuaalsel arenguvestlusel juhiga. Andmeid ja vastuseid kogume rahuloluküsitluste kaudu (nt. anonüümsed ja personaalsed küsitlused). Kasutame palju ka poolte kokkuleppel tehtud videovestluste salvestusi. Samuti protokollime iganädalasi õpetajate koosolekuid, erinevate töögruppide kokkuvõtteid, mis on nähtavad kõikidele töötajatele.

Mõne töötaja puhul lapsekesksuse mittepiisav arvestamine oma igapäevatöös, nt. liiga range hääl, oma arvamuse pealesurumine lapsele. Eesmärgiks peab olema lapsest lähtumine ehk lapsekesksus.

Teada sooviksime, kuidas selliseid töötajaid veelgi rohkem suunata arvestama lastega, nende vanuseliste/arenguliste eripäradega ja oma tööd lapsekesksema planeerima. Kavas on planeerida vajalik sisekoolitus selles vallas.

Vaja oleks sõlmida uusi **väärtuspõhiseid kokkuleppeid**, et igapäevapraktikad ja väärtused oleksid kooskõlas, näiteks uuendada ametijuhendeid töötaja töölevõtmisel. Mõte on põhiväärtused lisada ametijuhendisse, et töötaja saaks otsustada oma ja meie asutuse põhiväärtuste sobivusega. Sellega juba tegeleme.

Kokkuleppeid tuleb värskendada/uuendada ka meeskonna tegutsemise läbipaistvuse suurendamiseks, samuti organisatsiooni toimimiseks vajalikes põhimõtetes (näiteks ülesannete delegeerimises, informatsiooni jagamises ning tagasisidestamises).

Näiteks asutuse juhil on võimalik hinnata töötajat mitte läbi töötaja isiksuseomaduste, vaid lasteaia väärtustest tingitud vajadustest lähtuvalt ehk kui palju ja millisel moel arvestab töötaja oma igapäevastes tegevustes ja otsuste langetamisel lapsekesksust.

Kokkuvõte ja järeldused:

Kokkuvõttena saame järeldada, et Tallinna Kelmiküla Lasteaed on **lapsekeskne** lasteaed. Lapsekesksus on esmatähtsana leidnud koha meie igapäeva tegevustes, mõtlemises ja planeerimistes.

Analüüs ja järeldusteni jõudmine ei olnud lihtne. Saime aru, et polnud väärtusi (9 erinevat) piisavalt läbi analüüsinud ja nende toimimist igapäevaelus ja huvigruppide peal piisavalt kontrollinud.

Edaspidi soovime väärtused (lapsekesksus, motiveeritus ja avatus) **visualiseerida**, lastega läbi arutleda ja lasteaia kunstiopetaja abiga nähtavaks teha.

Kokkuvõtteks saab öelda, et jätkame uuendamist ja kaasajastamist vajavate teemadega:

- lapse arengu hindamise süsteem: lastele elektroonilise arengu hindamise küsimustiku ning digitaalse arengumapi koostamine;
- lastega rahuloluküsitluse koostamine ja läbiviimine;
- lapse digitaalse arengumapi koostamine;
- lastele *katkestamatu mänguaja* võimaldamisega. Integreerides selleks kogu mänguprotsessi põnevamalt õppimise ja arenguga;
- töötajate täiendav koolitamine ja nõustamine (kes ei arvesta igapäevaselt lapsekesksusega kui väärtusega);
- lisada töötajate ametijuhendisse väärtuspõhise hindamise ja tagasiside andmise põhimõtted

Analüüsi käigus tekkinud arutelude, eneseanalüüsi ning refleksiooni toel tekkinud märkamiste abil tõdesime, et ilma käesoleva analüüsita ei oleks me tõenäoliselt märganud seda, millele igapäevaselt lasteaiana tegutsedes toetume, mis on meie vundament. Milliseid väärtusi elame, mida üldse väärtustame ja mille eest tänulikud oleme.

Samuti sai selgeks, et mitte (põhiväärtustena) loetletud sõnade paljusus ega ka see, kuidas need kaunilt kirja pandud on, ei määra asutuse väärtuste sisu ja lasteaia toimimise põhialuseid, vaid see, kuidas need on omaks võetud ning järgitavad meie enda, laste ja huvigruppide seas.

Tallinna Kelmiküla Lasteaed on juba praegu võitnud. Me oleme sügavalt (ja kohati ka ebamugavust tekitavalt kriitiliselt) enesesse vaadanud, kuid selle abil saime täpsustatud kaardistada suunad, kuidas ja kuhu liikuda. Üksmeelne tõdemus on, et me ei teadnudki enne, kuidas me oma väärtusteteemalist arutelu ja analüüsi vajasime.

Lisaks aitab antud analüüsiga tegelemine meid meeskonnana paremini “kokku kasvada” ning leida täiendavad võimalused, mida saame laste huvi ja arengu toetamiseks ära teha. Oleme lapsekeskne lasteaed ja rõõmustame selle üle, samas anname endale aru, et see on pidevat arendamist ja analüüsi vajav protsess!

Aitäh, et andsite meile võimaluse (ja jõulise vajaduse) oma lasteaia väärtuskasvatuse teemasse süüvida!

Analüüsi koostajad (nimed koos ametinimetustega):

Karmen Palts	psühholoog
Teele Toomiste	õpetaja
Merily Väljak	õpetaja, eripedagoog
Riina Läll	direktor